

Holland Festival '75

Danzi Kwintet II

Scheveningen – Kurzaal
zondag 22 juni 1975 – 11.30 uur

Danzi Kwintet II

programma

- W. A. Mozart 1756–1791
Andante in F gr. t., K.V. 616 (1791)
'für eine Orgelwalze'
Fantasie in f kl. t., K.V. 608 (1791)
- Ludwig van Beethoven 1770–1827
Adagio en Allegro (1799)
für die Spieluhr
- Joseph Haydn 1732–1809
Sieben Stücke für die Flötenuhr
(1772 en 1793)
(Menuet)
Andante
Allegretto
(Marche)
(Andante-Allegro)
(Fuga-Allegro)
Allegro

pauze

- Anton Reicha 1770–1836
Blaaskwintet in Es gr.t., op. 88 nr. 2
(1812)
Lento – Allegro moderato
Menuetto: Allegro (Trio I en II)
Poco andante
Allegretto

Het D
Honin
opger
name
comp
en To
vaak
Europ
speel
Het D
tourn
in m
Gram
Seon

Het
instr
cylin
klok
cylin
pen
De r
plaa
verv
grot
pop
wer
I oop
artis
pub
tiële
vaa
Hay
klo
Vor
die
cyl
bee
ma
All
vo
vo
Mc
var
wo
vro
ge
pij
die
ge
be
vo
m
ch
H
he
G

Danzi Kwintet

Het Danzi Kwintet, bestaande uit Frans Vester, fluit, Han de Vries, hobo, Piet Honingh, klarinet, Brian Pollard, fagot en Adriaan van Woudenberg, hoorn, werd opgericht in 1957. Het kwintet breidde zijn repertoire, dat aanvankelijk voornamelijk hedendaagse muziek bevatte, verder uit door opdrachten te geven aan componisten als Kees van Baaren, Rudolf Escher, Peter Schat, Edison Denisow en Ton de Leeuw. Later namen zij ook klassieke werken op hun programma, die vaak nog niet in moderne partituren beschikbaar waren, en in verschillende Europese bibliotheken bijeengezocht moesten worden. Vele van deze composities speelde het Danzi Kwintet op de uit die tijd afkomstige, originele instrumenten. Het Danzi Kwintet trad op in vrijwel alle grote steden in Europa, en maakte tournees door Israël, Rusland, Canada, Zuid-Amerika en de Verenigde Staten; in maart van dit jaar keerden zij terug van hun vierde Amerikaanse tournee. Grammofoonplaten van het Danzi Kwintet kwamen uit bij Philips, Teldec, Basf, Seon en Artone.

Composities voor het 'Flötenuhr'

Het 'Flötenuhr', de fluitklok, behoorde tot de meest geliefde mechanische muziekinstrumenten van de late 18de en de vroege 19de eeuw. Het bestond uit een cylinder bezet met pennetjes, een stel balgen, een aantal gestemde pijpen en een klokwerk, aangedreven door een veer of een gewicht. Het klokwerk bracht de cylinder in beweging, zette de balgen in actie en de pennetjes openden de kleppen van de pijpen. De fluitklok was dus eigenlijk een klein automatisch orgel. De naam 'klok' slaat eigenlijk alleen op het mechanisme, want wijzers en wijzerplaat, die de naam zou doen verwachten, zijn afwezig. Zeer bekwame mechanici vervaardigden soms grotere mechanieken, maar de originele composities van grote componisten als Haydn, Mozart en Beethoven waren bestemd voor de populaire kleinere versie van het Flötenuhr. Bij hun leven al werden sommige werkjes getranscribeerd en gepubliceerd voor piano twee- of vierhandig, en in de loop van de 19de eeuw ontstonden versies voor andere instrumenten. Gezien de artistieke waarde van de stukken en de zeldzaamheid van fluitklokken lijkt de publicatie van arrangementen voor enkele blaasinstrumenten, waarbij de essentiële karakteristieken van het origineel gehandhaafd worden, volledig gerechtvaardigd.

Haydn werd geïnspireerd tot het schrijven van zijn 32 korte stukjes voor de fluitklok door zijn vriend en leerling, Vader Primitivus Niemecz, de bibliothecaris van Vorst Esterházy. In 1792 en '93 bouwde Niemecz zelf twee prachtige fluitklokken, die alle twee bewaard zijn gebleven. Van de interpretatie van de stukjes op die cylinders wordt gezegd dat zij van Haydn zelf afkomstig is. De selectie geeft een beeld van de redelijk grote gevarieerdheid van het genre, waaronder menuetten, marsen, fuga's en andere stukjes in een doorgaans niet te snel tempo. Het Allegretto (nr. 3) spreekt in het bijzonder aan: Haydn liet dit dan ook uitgeven voor piano door Artaria in 1794. Het Allegro (nr. 7) komt in een andere versie voor in de finale van het strijkkwartet op. 71 nr. 1.

Mozart schreef in 1791 een paar stukjes voor een orgel-met-klokwerk in opdracht van Graaf Deym, wiens verzameling mechanische instrumenten wijd en zijd bewonderd werd in die tijd. In een brief van 3 oktober 1790 deelde de componist zijn vrouw mee hoezeer hij een hekel had aan de opdracht en dat hij het niet gauw genoeg af kon krijgen. Het apparaat, zo schrijft hij, bestond alleen maar uit kleine pijpjes, die een hoog, kinderachtig geluid produceerden. Toch hebben de stukken die hij schreef overtuigende artistieke kwaliteiten en kunnen heel goed de vergelijking met zijn andere late werken doorstaan. De Fantasie in f k.l.t. K.V. 608, begint met een plechtig Maestoso, dat twee keer herhaald wordt. Dit wordt gevolgd door een fuga, die weer opgenomen wordt aan het eind van het stuk, in een meer gecompriëerde vorm met twee gecombineerde thema's. De grootste charme van het Andante ligt in de rijke harmonische en melodische ontwikkeling. Het Andante in F gr.t., K.V. 616, is ongebruikelijk zorgvuldig gecomponeerd en het thema wordt ontwikkeld in de stijl van een serie variaties. Graaf Deym bestelde ook bij Beethoven enkele stukken voor fluitklok en harpklok.

De componist hield zorgvuldig rekening met de aard van de instrumenten in het Adagio en Allegro in F gr.t., waar de melodie wordt begeleid door individuele arpeggio-stemmen. De stukjes zijn wat lichter van aard dan die van Mozart, maar werden geschreven met een grote aandacht voor het detail.

Lothar Hoffmann-Erbrecht

(Overgenomen van de grammofoonplaat 'Stücke für eine Flötenuhr' door het Danzi Kwintet, opgenomen door MPS/BASF.)

Anton Reicha: Blaaskwintet in Es gr.t., op 88 nr. 2

Volgens eigen zeggen heeft Anton Reicha in Parijs (waar hij vanaf 1808 tot zijn dood leefde) de grootste bekendheid gekregen door zijn pedagogische werkzaamheden, zijn theoretische geschriften en zijn blaaskwintetten. Reicha, die in Praag werd geboren in 1770, begon zijn muzikale loopbaan in Bonn o.m. als fluitist in het orkest van de keurvorst, waarvan ook Beethoven als altviolist deel uitmaakte. In deze jaren heeft Reicha hoogstwaarschijnlijk de grondslag gelegd voor zijn grote kennis van en voorliefde voor de blazersmuziek.

In de eerste jaren van de 19de eeuw had zich een grote omwenteling in de muziekpraktijk voltrokken. Het zwaartepunt verlegde zich van de hofmuziek, via het dilettantisme in adellijke en hogere burgerkringen naar het beroepsmuzikantendom in de grote steden. En Reicha, die tussen 1802 en 1808 in Wenen verbleef, is dit zeker niet ontgaan. In de plaats van de gebruiksmuziek, die de blazersmuziek vooral tot dan toe geweest was, kwamen nu composities bestemd voor de concertzaal. Een Reicha was de eerste, die het blaaskwintet, een in die tijd nog zeer sporadisch voorkomende bezetting, omhoog tilde tot dit niveau. Als voorbeeld voor zijn kwintetten had hij zich de kamermuziek voor strijkers uit die tijd gesteld. Zijn eerste blaaskwintet, dat in 1810 in Parijs ontstond, beschouwde Reicha als mislukt, maar de volgende twee, opus 88, kregen een grote bekendheid en over de daarop volgende serie van vier, opus 91, weet een leerling van Reicha te melden dat iedereen 'de nieuwe muziek' (bedoeld wordt de ongewone bezetting) wilde horen en dat 'heel Parijs' erover sprak.

Het kwintet op. 88 nr. 2, dat doorgaans in een moderne, wat bekorte versie wordt uitgevoerd, zal hedenavond in de originele versie (volgens de eerste druk) ten gehore worden gebracht.

Den Haag

Nederlands Congresgebouw

maandag 23 juni 1975 – 20.30 uur

Residentie-Orkest Utrechts Symfonie Orkest Koren verbonden in de federatie van Nederlandse Zangersbonden

dirigent	Jean Martinon
solisten	Hanneke van Bork, Carole Farley en Ann Elgar, sopraan Jocelyne Taillon en Helen Watts, alt Stuart Burrows, tenor Ruud van der Meer, bariton Robert Holl, bas
Mahler	Achtste symfonie

Slotconcert van het Holland Festival 1975 en tevens Openingsconcert van het 6de Internationale Koorfestival Den Haag.

Ontwerp omslag Gielijm Escher

Druk en lay-out J. F. Duwaer en zonen b.v. Amsterdam